

บริษัท สำนักพิมพ์เอมพิอัน จำกัด
AIMPHIAN PRESS CO., LTD.

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

ภาษาไทย ๕ เล่ม ๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

รศ.ผกาศรี	เย็นบุตร	ค.บ. (ภาษาไทย-ฝรั่งเศส), ค.ม. (การสอนภาษาไทย)
ผศ.ดร.สุภัค	มหาวรรณ	ศศ.บ. (ภาษาไทย) เกียรตินิยม, อ.ม. (ภาษาไทย), อ.ค. (ภาษาไทย)
ดร.นิธอร	พรอำไพสกุล	กศ.บ. (ภาษาไทย), ศศ.ม. (ภาษาไทย), ศศ.ด. (ศิลปวัฒนธรรมวิจัย)

คณะผู้ตรวจ

รศ.ประไพ	เชิงฉลาด	ค.บ. (ภาษาไทย), ค.ม. (การสอนภาษาไทย)
ผศ.ชวนพิศ	อิฐรัตน์	อ.บ. (ภาษาไทย), อ.ม. (ภาษาไทย)
ผศ.วิมลศิริ	ร่วมสุข	กศ.บ. (ภาษาไทย), กศ.ม. (ภาษาและวรรณคดีไทย)

บรรณาธิการ

นางสาวสุชาดา	วราหพันธ์	กศ.บ. (สังคมศึกษา), ค.ม. (พื้นฐานการศึกษา)
รศ.สุกัญญา	สุจฉายา	อ.บ. (ภาษาไทย), อ.ม. (ภาษาไทย)

ปีที่พิมพ์ ๒๕๕๙

พิมพ์ครั้งที่ ๑

ISBN 978-616-07-1662-3

จัดทำโดย บริษัท สำนักพิมพ์เอมพิอัน จำกัด

❖ ฝ่ายการตลาด, ฝ่ายการเงินและบัญชี, ฝ่ายผลิตและจัดส่ง :

๖๙/๑๐๙ หมู่ ๑ ซ.พระแม่การุณย์ ต.บ้านใหม่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐

โทร. ๐-๒๕๕๔-๕๕๕๙, ๐-๒๕๕๔-๕๕๕๓, ๐-๒๕๖๑-๕๕๕๐-๒, ๐-๒๕๖๒-๒๓๑๔-๑๕

โทรสาร ๐-๒๕๖๑-๕๕๕๓, ๐-๒๕๖๒-๒๓๑๓

❖ ฝ่ายวิชาการ :

๔๗/๑๒๒ ถ.เทศบาลสงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทร. ๐-๒๕๕๔-๕๕๕๔-๒๐, ๐-๒๕๕๓-๕๕๖๕-๕ โทรสาร ๐-๒๕๕๐-๒๕๒๓

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์เป็นของบริษัท สำนักพิมพ์เอมพิอัน จำกัด

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน **ภาษาไทย ๕ เล่ม ๑** ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เรียบเรียงตาม
มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น ๔ หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย ลักษณะของภาษา
การฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดสรุปแนวคิด การใช้ภาษา ความน่าเชื่อถือ
การพูดแสดงความคิดเห็น ประเมินเรื่องที่ฟังและดู การเขียนเรียงความ การเขียนย่อความ
การอ่านและพิจารณาเรื่องสั้น การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์และร่าย บทละครพูด-
คำฉันท์ เรื่อง มัทนะพาธา และ ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน **ภาษาไทย ๕ เล่ม ๑** เล่มนี้ จะอำนวย
ประโยชน์ต่อผู้สอนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
และบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรต่อไป

ฝ่ายวิชาการ บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ **ลักษณะของภาษา**

ส่วนประกอบของภาษา	๑
เสียงในภาษาไทย	๒
พยางค์และคำ	๑๑
ประโยค	๑๓
ลักษณะของคำ	๑๕
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๑๙

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ **การฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ**

ความหมายของการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ	๒๑
กระบวนการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ	๒๑
มารยาทในการฟังและการดู	๒๔
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๒๕

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ **การพูดสรุปแนวคิด การใช้ภาษา ความน่าเชื่อถือ**

การพูดแสดงความคิดเห็น ประเมินเรื่องที่ฟังและดู	๒๗
การพูดสรุปแนวคิด การใช้ภาษา ความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟังและดู	๒๘
การพูดแสดงความคิดเห็น ประเมินเรื่องที่ฟังและดู	๓๐
มารยาทในการพูด	๓๔
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๓๕

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ การเขียนเรียงความ

ความหมายของการเขียนเรียงความ
หลักในการเขียนเรียงความ
ขั้นตอนการเขียนเรียงความ
องค์ประกอบของการเขียนเรียงความ
กลวิธีการเขียนเรียงความ
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

๓๖

๓๗

๓๗

๓๗

๓๙

๔๐

๔๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ การเขียนย่อความ

ความหมายของการเขียนย่อความ
หลักการเขียนย่อความ
ประเภทของการย่อความ
ประโยชน์ของการย่อความ
มารยาทในการเขียน
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

๔๔

๔๕

๔๕

๔๖

๔๙

๕๒

๕๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ การอ่านและพิจารณาเรื่องสั้น

ความหมายของเรื่องสั้น
องค์ประกอบของเรื่องสั้น
การศึกษาวิเคราะห์และประเมินค่าเรื่องสั้น เรื่อง “มอม”
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

๕๔

๕๕

๕๕

๖๐

๗๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์และร่าย

คำประพันธ์ประเภทกาพย์
คำประพันธ์ประเภทร่าย
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

๗๔

๗๕

๗๙

๘๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๘ บทละครพูดคำฉันท์ เรื่อง มัทนะพาธา

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบทละครพูดคำฉันท์ เรื่อง มัทนะพาธา
ความเป็นมา
เนื้อหา
วิเคราะห์คุณค่าจากเรื่อง
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

๘๓

๘๕

๙๒

๙๓

๑๐๗

๑๑๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๙ ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี
ความเป็นมา
เนื้อหา
วิเคราะห์คุณค่าจากเรื่อง
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

๑๑๓

๑๑๕

๑๑๗

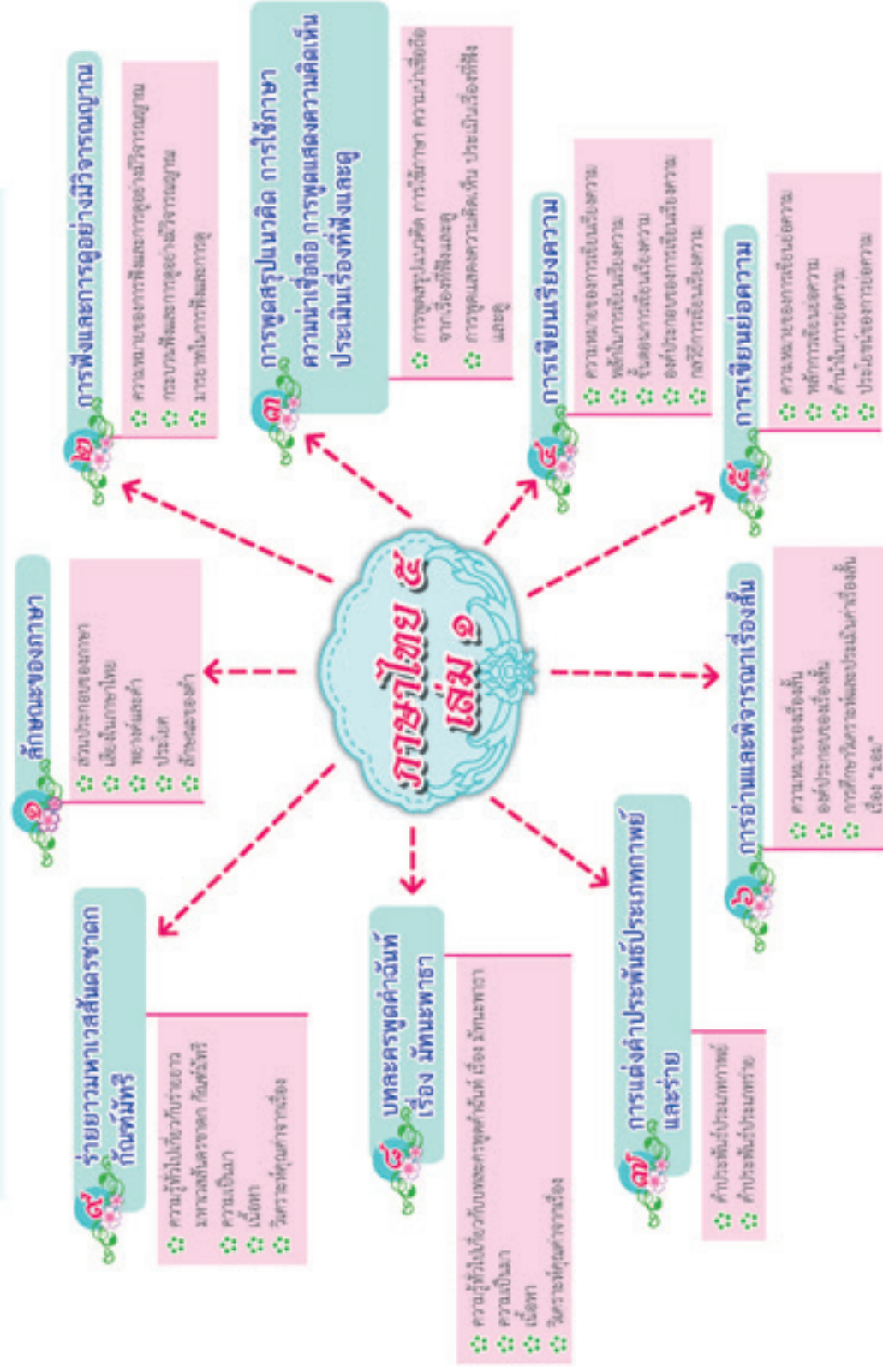
๑๑๙

๑๓๙

๑๔๕

บรรณานุกรม

ผังมโนทัศน์หน่วยการเรียนรู้ภาษาไทย ม.๕ เล่ม ๑

สาระที่ ๔ หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท ๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัด : สิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้

- อธิบายธรรมชาติของภาษา พลังของภาษา และลักษณะของภาษา

แนวคิด

แต่ละภาษาจะมีลักษณะของตนเอง โดยพิจารณาจากเสียงในภาษา ส่วนประกอบของภาษา และองค์ประกอบของพยางค์และคำ การรู้ลักษณะภาษาไทยทำให้สามารถใช้คำได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติได้สืบไป

สาระการเรียนรู้

- ส่วนประกอบของภาษา
- เสียงในภาษาไทย
- พยางค์และคำ
- ประโยค
- ลักษณะของคำ

ส่วนประกอบของภาษา

ส่วนประกอบของภาษา นอกจากเสียงแล้ว ภาษายังประกอบด้วยคำและประโยค การเข้าใจ ส่วนประกอบของภาษาจะช่วยให้ใช้ภาษาสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

เสียงในภาษาไทย

ภาษาประกอบด้วยเสียง พยางค์ คำ และประโยค ภาษาพูดจะเป็นการสื่อสารด้วยเสียง เสียงหลายเสียงประกอบเป็นพยางค์และคำ คำหลายคำประกอบกันเป็นกลุ่มคำ หรือประโยค และ ประโยคหลายประโยคประกอบกันเป็นข้อความ หรือเรื่องราว ดังนั้น ส่วนที่เล็กที่สุดในภาษาพูดคือ เสียงพูด ส่วนภาษาเขียนเป็นการกำหนดตัวอักษรแทนเสียง เพื่อใช้บันทึกเรื่องราวต่างๆ ภาษาเขียน จึงเกิดภายหลังภาษาพูด มนุษย์ใช้เสียงเมื่อต้องการสื่อความหมายเรียกว่าภาษาพูด เสียงในภาษาไทย ประกอบด้วย เสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้

๑ เสียงพยัญชนะ เป็นเสียงพูดที่เปล่งออกมา โดยลมจะถูกกักในช่องปาก อาจถูกบีบ ให้ผ่านช่องแคบๆ จนเกิดเป็นเสียงเสียดแทรก อาจออกทางจมูกหรือถูกดัดแปลงเป็นเสียง พยัญชนะต่างๆ เช่น เสียง /ป/ เสียง /ก/ พยัญชนะไทยมี ๔๔ รูป แต่มีเสียงพยัญชนะ ๒๑ เสียง เพราะบางรูปมีเสียงที่ซ้ำกัน เช่น เสียง /ช/ มีรูป ฉ ช ฌ เป็นต้น เพราะรูปพยัญชนะหลายรูป มีเสียงเดียวกัน ใน ๒๑ เสียงนี้จะเป็นเสียงพยัญชนะต้นได้ทั้งหมด และเป็นเสียงพยัญชนะสะกด ได้ ๔ เสียง (๔ มาตรา) ดังตารางต่อไปนี้

ลำดับที่	เสียงพยัญชนะ	รูปพยัญชนะต้น	รูปพยัญชนะ ตัวสะกด	หมายเหตุ
๑	ก	ก เช่น กิ๊น	-ก เช่น ด <u>ก</u> -ข เช่น ส <u>ข</u> -ค เช่น บริจา <u>ค</u> -ฅ เช่น เม <u>ฅ</u>	ตัวสะกดแม่กก
๒	ค	ข เช่น ข <u>ว</u> ด ฃ - ค เช่น กิ <u>ค</u> ฅ - ฌ เช่น ข <u>า</u>	-	-
๓	ง	ง เช่น งู หง เช่น ห <u>ง</u> าย	-ง เช่น ทอ <u>ง</u>	๑. ตัวสะกดแม่กง ๒. หง เป็นรูปพยัญชนะ ๒ รูป แต่ออกเสียง เพียง ๑ เสียง ตาม หลักการออกเสียง อักษรนำ
๔	จ	จ เช่น จ <u>า</u> น จร เช่น จ <u>ร</u> ิง	-	- จร เป็นรูปพยัญชนะ ๒ รูป แต่ออกเสียง เพียง ๑ เสียง ตาม หลักการออกเสียง อักษรควบไม่แท้
๕	ช	ฉ เช่น ฉ <u>ั</u> น ช เช่น ช <u>ิ</u> ม ฌ เช่น ฌ <u>อ</u>	-	-
๖	ซ	ศ เช่น ศ <u>า</u> ล ษ เช่น ษ <u>อ</u> กษ ส เช่น ส <u>ี</u> ศร เช่น ศ <u>ร</u> ว สร เช่น ส <u>ร</u> ้าง ซ เช่น ซ <u>ื่อ</u> ซร เช่น ซ <u>ร</u> ัว	-	ศร สร ซร เป็น รูปพยัญชนะ ๒ รูป แต่ออกเสียง เพียง ๑ เสียง ตาม หลักการออกเสียง อักษรควบไม่แท้

ลำดับที่	เสียงพยัญชนะ	รูปพยัญชนะต้น	รูปพยัญชนะ ตัวสะกด	หมายเหตุ
๗	ย	ญ เช่น <u>ญ</u> ปุ่น ย เช่น <u>ย</u> าว อย เช่น <u>อ</u> ยาก หย เช่น <u>ห</u> ยาบ หญ เช่น <u>ห</u> หญ	-ย เช่น ชา <u>ย</u>	๑. ตัวสะกดแม่เกย ๒. อย หย หญ เป็นรูปพยัญชนะ ๒ รูป แต่ออกเสียง เพียง ๑ เสียง ตาม หลักการออกเสียง อักษรนำ
๘	ด	ด เช่น <u>ด</u> ี ฎ เช่น <u>ฎ</u> ีกา ท เช่น บั <u>ท</u> ิต	-ด เช่น แ <u>ด</u> ด -จ เช่น ดุ <u>จ</u> -ช เช่น ค <u>ช</u> -ซ เช่น ก้า <u>ซ</u> -ฏ เช่น ก <u>ฏ</u> -ฐ เช่น ป <u>ฐ</u> าก <u>ฏ</u> -ธ เช่น อ <u>ธ</u> ิ <u>ฐ</u> -ท เช่น คว <u>ท</u> -ฒ เช่น พ <u>ฒ</u> นา -ด เช่น ป <u>ด</u> -ต เช่น ม <u>ร</u> ก <u>ต</u> -ถ เช่น ร <u>ถ</u> -ท เช่น บา <u>ท</u> -ธ เช่น อา <u>ธ</u> ิ <u>ฐ</u> -ศ เช่น อา <u>ศ</u> า <u>ศ</u> -ส เช่น ทา <u>ส</u> -ษ เช่น พิ <u>ษ</u> เ <u>ษ</u> -ตฺ เช่น เ <u>ต</u> <u>ต</u> -ติ เช่น ชา <u>ติ</u>	๑. ตัวสะกดแม่กด
๙	ด	ด เช่น <u>ด</u> า ฎ เช่น ป <u>ฎ</u> ิ <u>ษ</u> เ <u>ษ</u>	-ดฺร เช่น บา <u>ด</u> ร -ทร เช่น สม <u>ท</u> ร -ธิ เช่น พยา <u>ธิ</u> -รด เช่น สามา <u>ร</u> ด	๒. ดฺร ทร รด เป็น พยัญชนะ ๒ รูป เมื่อเป็นตัวสะกด ออกเสียงเพียง ๑ เสียง แต่รูปเขียน คงไว้ตามภาษาเดิม

ลำดับที่	เสียงพยัญชนะ	รูปพยัญชนะต้น	รูปพยัญชนะ ตัวสะกด	หมายเหตุ
๑๐	ท	ฐ เช่น <u>ฐ</u> าน ท เช่น ม <u>ท</u> า ฒ เช่น <u>ฒ</u> า ถ เช่น <u>ถ</u> ิง ท เช่น <u>ท</u> าน ธ เช่น <u>ธ</u> ง	-	-
๑๑	น	น เช่น <u>น</u> ุ่ม ณ เช่น <u>ณ</u> ร หน เช่น <u>หน</u> า	-น เช่น จ <u>น</u> -ญ เช่น บ <u>ญ</u> -ณ เช่น ค <u>ณ</u> -ร เช่น เ <u>ร</u> -ล เช่น กา <u>ล</u> -พ เช่น กา <u>พ</u>	ตัวสะกดแม่กน
๑๒	บ	บ เช่น <u>บ</u> าง	-บ เช่น เบ <u>บ</u>	ตัวสะกดแม่กบ
๑๓	ป	ป เช่น <u>ป</u> า	-บ เช่น คอ <u>บ</u> -ป เช่น รู <u>ป</u> -พ เช่น ภา <u>พ</u> -ภ เช่น ลา <u>ภ</u>	ตัวสะกดแม่กป
๑๔	พ	ผ เช่น <u>ผ</u> ้า พ เช่น <u>พ</u> ้อ ภ เช่น <u>ภ</u> ู <u>ฆ</u> า	-	-
๑๕	ฟ	ฝ เช่น <u>ฝ</u> ัน ฟ เช่น <u>ฟ</u> ัน	-	-
๑๖	ม	ม เช่น <u>ม</u> า หม เช่น <u>หม</u> า	-ม เช่น เ <u>ม</u>	ตัวสะกดแม่กม
๑๗	ร	ร เช่น <u>ร</u> ือ ทร เช่น <u>ทร</u> ือ	-	-
๑๘	ล	ล เช่น <u>ล</u> า ฬ เช่น จู <u>ฬ</u> า ฬ เช่น <u>ฬ</u> ม	-	-
๑๙	ว	ว เช่น <u>ว</u> ัน หว เช่น <u>หว</u> น	-ว เช่น ดา <u>ว</u>	ตัวสะกดแม่เกว
๒๐	อ	อ เช่น <u>อ</u> า	-	-
๒๑	ฮ	ห เช่น <u>ห</u> ้า ฮ เช่น นก <u>ฮ</u> ก	-	-